

Socialdepartementet

Narkotikautredningen – Vi kan bättre! Kunskapsbaserad narkotikapolitik med liv och hälsa i fokus – SOU 2023:62

Region Jönköpings län har getts möjlighet att yttra sig över rubricerade slutbetänkande Narkotikautredningen – Vi kan bättre! Kunskapsbaserad narkotikapolitik med liv och hälsa i fokus. SOU 2023:62

Sammanfattning

Region Jönköpings län har getts möjlighet att yttra sig över rubricerat betänkande Narkotikautredningen – Vi kan bättre! Kunskapsbaserad narkotikapolitik med liv och hälsa i fokus SOU 2023:62.

Region Jönköpings län ställer sig i stora delar positiva till slutbetänkandet och bedömer som helhet att det är ett genomarbetat förslag som belyser befintligt kunskapsläge för ett effektivt förebyggande arbete och fortsatt utveckling av god- och skadereducerande vård för personer med skadligt bruk- och beroende.

Enligt förslaget kommer satsningar på att begränsa tillgängligheten till narkotika öka, satsning på föräldrastöd som kan förebygga ohälsa, inklusive riskfaktorer för skadligt bruk eller beroende och att skolverket få ett ökat ansvar att utveckla handlingsplaner för ett narkotikaförebyggande arbete. Region Jönköpings län anser att detta är nödvändigt inför förändringen i förslaget att målet för narkotikapolitiken som helhet ändras från ett ”samhälle fritt från narkotika” till ”ett samhälle med minskade skador av narkotika”.

Vidare anser Region Jönköpings län att framtagande och utveckling av ett personcentrerade vård- och insatsförlopp vid opioidberoende bidrar till ökad kunskap med möjlighet till förbättrad uppföljning samt ökad jämlik tillgång till läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende (LARO).

Region Jönköpings län anser att den nya lagen inte kan träda i kraft innan det är utrett, klart och överenskommet på vilket sätt regionerna ska ersättas via statsbidraget, för de läkemedelskostnader som uppstår hos regionerna i och med nya lagen. Den 1 januari 2025 kan därmed vara för tidigt.

Synpunkter på förslaget

14 Förslag för att stärka förutsättningarna för narkotikaförebyggande arbete

14.5 Prioriterade områden och utvecklingsbehov för det hälsofrämjande och narkotikaförebyggande arbetet

Region Jönköpings län delar bedömningen att det narkotikaförebyggande arbetet är av yttersta vikt för att främja hälsa och förebygga ohälsa hos barn och unga. Att utveckla ett jämlikt föräldrastöd, att skolan upprättar handlingsplaner som beskriver skolans narkotikaförebyggande arbete och rutiner samt satsning kring meningsfull fritid i det narkotika förebyggande arbetet samt fortsatt begränsa tillgängligheten till narkotika.

15 Ett särskilt program för att förebygga narkotikaanvändning hos barn och unga

15.1 Regeringen ska anta ett särskilt program för att förebygga narkotikaanvändning hos barn och unga

Region Jönköpings län är positiv till förslaget och anser att framtagandet av särskilt program bidrar till att minska kunskapsluckor om effektiva insatser för barn och unga och bidrar till samverkan mellan huvudmän och samhället.

16 Tillgänglig vård och stöd med god kvalitet

16.4 Regeringen bör inrätta en stömlinje för personer med skadligt bruk eller beroende

Region Jönköpings län instämmer i att 1177.se är en viktig resurs att tillhandahålla information och vård för personer med skadligt bruk eller beroende. Viktigt att beakta att även de utan smartphones och mobilt bank-Id måste ha tillgång till samma information och utbud.

16.5 Vården behöver organiseras så att fler snabbare kan få vård för skadligt bruk eller beroende

Region Jönköpings län instämmer i bedömningen att det är viktigt att primärvården förstärks för förflyttningen till nära vård vid beroendesjukdom och att kommuners och primärvårdens roller förtydligas.

16.10.5 En rationell läkemedelsförskrivning av narkotikaklassade läkemedel med stöd för nedtrappning

Region Jönköpings län instämmer inte i förslaget utan förespråkar i stället ett regelverk som medger expediering av del av förpackning utifrån förordnandet, där inte heller återstående mängd i förpackningen måste kasseras.

17 Läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende (LARO)

17.3.3 Personcentrerade vård- och insatsförlopp vid opioidberoende behöver utvecklas

Region Jönköpings län är positiv till förslaget och menar att för en jämlik tillgång till läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende (LARO) inom hälso- och sjukvård, samt inom kriminalvård och HVB-hem är det viktigt att stödja arbetet

och att avsätta medel i överenskommelser för att minska väntetider och öka tillgång till behandling.

17.3.4 Socialstyrelsen ska få i uppdrag att revidera relevanta vägledande dokument och stödja området med kunskap

Region Jönköpings län ställer sig positiv till förslaget. Det skadereducerande perspektivet ska finnas med vid varje LARO-mottagning och vara lika självklart som behandling med läkemedel och psykologisk-, psykosocial- behandling och stödinsatser för ett differentierat personcentrerat vårdutbud

17.3.5 Ökad tillgänglighet till läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende (LARO) ska ingå i ett nationellt program för att minska narkotika- och läkemedelsorsakade förgiftningar

Region Jönköpings län ställer sig positiv till förslaget. Den enskilt viktigaste åtgärden för att minska vidareförmedling och felanvändning är att följa Socialstyrelsens riktlinjer vid val av beredningsform. Det kan inte nog påpekas att ökad kunskap inom området är avgörande för att minska riskerna på samhällsnivå.

18 Att säkra grundläggande data om läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende(LARO) på nationell nivå

Region Jönköpings län instämmer och menar att det är viktigt att kunna följa data då det idag saknas kunskap om hur förskrivningen nationellt ser ut. Det är bra att arbetet genomförs tillsammans med den nationella kunskapsstyrningens arbetsgrupp för skadligt bruk och beroende och beredningsgruppen för samordnad rapportering till patientregistret

19 Vård och stöd till anhöriga

19.5.5 Det behövs en nationell aktör som driver på arbetet för anhöriga inom området

Region Jönköpings län instämmer i förslaget att beroendesjukdomar kan kategoriseras som anhörigsjukdom.

20 Hantering av naloxon och andra opioidantagonister utanför hälso- och sjukvården

20.2 Hantering av opioidantagonister utanför hälso-och sjukvården ska regleras i en särskild lag

Region Jönköpings län instämmer inte i förslaget. Region Jönköpings län hade gärna sett att det inte behövts ny lag utan att befintligt regelverk hade kunnat anpassas för att även omfatta denna hantering. Det finns brister i den nu föreslagna lagtexten som behöver ses över. Avsikten med förslaget att öka tillgängligheten är positivt, men naloxon behöver kunna delas ut till patienter, anhöriga och yrkesverksamma som befinner i riskmiljöer för opioidöverdosering. Lagstiftning skulle kunna försvåra administrering av naloxonutdelning. Utredningen behöver beakta det förslag som läkemedelsverket nyligen har kommit med om att naloxon ska vara receptfritt.

20.4 Lagen ska gälla statliga, kommunala, enskilda och ideella verksamheter

Region Jönköpings län ställer sig positiv till förslaget. Samtidigt observeras att något yrkesgrupper (exempelvis väktare, tågvårdar och städpersonal på offentliga platser) som omnämndes i delbetänkandet inte längre omfattas av förslaget. Region Jönköpings län anser också att det bör förtydligas och eventuellt avgränsas vad som avses med ideella verksamheter.

20.5 Lagens tillämpningsområde och definitioner av begrepp

Region Jönköpings län ställer sig positiv till att de läkemedel och läkemedelsformerna som ska omfattas av lagen måste definieras.

20.6 Administrering av läkemedel utan samtycke när det föreligger hot mot liv

Region Jönköpings län instämmer i förslaget och anser att det är bra att ha möjlighet att ge naloxon med presumerat samtycke, men ställer sig frågande till att inte få ge naloxon till en person med vetskapen om att hen inte vill återupplivas.

20.7 Ansvar för rekvisition, förvaring, administrering och överlämning

Region Jönköpings län är positiv till förslaget att myndigheten som tar fram eller upphandlar tjänsten för utbildning skall tillse att den motsvarar de krav som krävs på utbildning och att utbildningen omfattas av flera läkemedelsformer, hur läkemedlet fungerar och man hur agera vid en misstänkt förgiftning.

Samtidigt anser Region Jönköpings län att det behövs flera förtydliganden:

- krav på ny utbildning vid fler läkemedel eller läkemedelsformer omfattas av lagen
- hur rekvisering ska ske för att endast lämna möjligheten att rekvirera bestämda preparat, saknar krav på läkemedlets namn, läkemedelsform och antal doser.
- förvaringsbetingelser med bland annat temperaturkontroll, dokumentation, utgångsdatum samt kassation.

20.9 Läkemedelsverket ska ha tillsynsansvar

Region Jönköpings län instämmer inte i förslaget utan anser att det bör kompletteras med hur verksamheter som hanterar läkemedel som verkar som opioidantagonister ska kontrolleras. Utredningen föreslår nu enbart att de expedierande öppenvårdsapoteken ska tillsynas via Läkemedelsverket. För att god hantering ska säkerställas ända fram till den behövande människan, bör verksamhetens läkemedelshantering inklusive förvaring kontrolleras.

20.10 Upprättande av och anmälan till register över verksamheterna

Region Jönköpings län ställer sig positiv till förslaget att verksamheter som vill hantera läkemedel som verkar som opioidantagonister ska anmäla det för att visa på att verksamheten är en sådan verksamhet som omfattas av lagen. Svårighet kan vara att uppskatta det förväntade årliga behovet där bedömning och godkännande av det årliga behovet skulle kunna ske av den myndighet som tar emot anmälan.

Region Jönköpings län anser dock att det behövs flera förtydligande:

- vilka uppgifter som öppenvårdsapoteken har tillgängliga i registret för att säkerställa rätt expediering
- som betalningsansvarig för läkemedel behövs tillgång till data för att följa upp läkemedelshanteringen i ordinarie statistiksystem

20.12 Kostnadsfri rekvisition och statlig finansiering

Region Jönköpings län ställer sig positiv till förslaget. Idag har Region Jönköpings län inget kostnadsansvar för läkemedel som rekvireras utan enbart för läkemedel som expedieras inom läkemedelsförmånerna och smittskyddsläkemedel. För att underlätta och nå intentionen i den föreslagna lagen kan kostnadsansvaret accepteras, förutsatt att statsbidrag på ett tydligt sätt uppräknas med denna kostnad.

Region Jönköpings län anser att den nya lagen inte kan träda i kraft innan det är utrett, klart och överenskommet på vilket sätt ersättning ska ske för de läkemedelskostnader som uppstår i och med nya lagen.

20.13 Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter

Region Jönköpings län är positiv till förslaget. Dessa föreskrifter är viktiga och Region Jönköpings län ser gärna att den myndighet som får uppdraget att meddela ytterligare föreskrifter gör det i samråd med hälso- och sjukvården.

21 Förslag om skadereducering och lågtröskelverksamhet

21.3.2 Sprutor och kanyler ska kunna köpas på apotek som komplement till sprututbytesverksamheter

Region Jönköpings län tillstyrker förslaget. Att som komplement kunna köpa sprutor och kanyler på apotek är bra i de delar av landet där det är långa avstånd mellan sprututbytarna. Region Jönköpings län vill dock påpeka att det finns en risk att de positiva aspekterna med sprututbytesprogrammet, d.v.s. flera skadereducerande och hälsofrämjande insatser går förlorade.

22 Vård, stöd och andra insatser för personer som begått brott eller vårdas utan samtycke

22.3.2 Statens institutionsstyrelse ska kunna initiera samordnad individuell plan

Region Jönköpings län ställer sig positiv till förslaget. Det finns brister i informationsöverföring vid vårdövergångar och samordnad individuell plan (SIP) kommer bidra till en förbättring. Arbetet bör ske tillsammans med Sveriges kommuner och regioner då det finns utarbetade arbetssätt där SIS-hemmens arbete kopplas ihop. Förtydligande kan behövas för att säkra informationsöverföring, rätt vårdnivå och insatser inför en SIP.

22.3.5 Myndigheterna ska få i uppdrag att ta fram riktlinjer och medel ska avsättas för samordnad planering

Region Jönköpings län ställer sig positiv till förslaget och anser att det är av stor vikt att digitaliseringsmyndigheten tar fram vägledning för hur digitala

samordningsmöten ska genomföras på ett tekniskt säkert sätt för att minska tekniska problem i och inför möten.

25 Förbättrad uppföljning av vård till personer med skadligt bruk eller beroende

25.1.5 Socialstyrelsen ska få i uppdrag att ta fram ett mått för beroende av förskrivna läkemedel

Region Jönköpings län ställer sig tveksam till förslaget då det inte är klart hur utfallet kommer användas i en nationell kontext.

25.2.1 Socialstyrelsen ska få i uppdrag att följa upp naloxonanvändningen

Region Jönköpings län är positiv till förslaget, men anser samtidigt att det inte får bli en kontrollfunktion som försvårar utdelningen av naloxon. Viktigt att det kan öka tillgängligheten och ge en mer jämlik vård.

29 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Region Jönköpings län anser att den nya lagen inte kan träda i kraft innan det är utrett, klart och överenskommet på vilket sätt regionerna ska ersättas via statsbidraget, för de läkemedelskostnader som uppstår hos regionerna i och med nya lagen. Den 1 januari 2025 kan därmed vara för tidigt.

REGION JÖNKÖPINGS LÄN

Thomas Gustafsson
Ordförande i nämnd för folkhälsa och
sjukvård

Mats Bojestig
Hälso- och sjukvårdsdirektör

§ 50

Remiss: Betänkande Narkotikautredningen – Vi kan bättre! Kunskapsbaserad narkotikapolitik med liv och hälsa i fokus SOU 2023:62

Diarienummer: RJL 2024/330

Beslut

Nämnden för folkhälsa och sjukvård

- godkänner yttrandet som svar till Socialdepartementet.

Sammanfattning

Region Jönköpings län har getts möjlighet att yttra sig över rubricerat betänkande Narkotikautredningen – Vi kan bättre! Kunskapsbaserad narkotikapolitik med liv och hälsa i fokus SOU 2023:62.

Förvaltningen ställer sig i stora delar positiv till slutbetänkandet och bedömer som helhet att det är ett genomarbetat förslag som belyser befintligt kunskapsläge för ett effektivt förebyggande arbete och fortsatt utveckling av god- och skadereducerande vård för personer med skadligt bruk- och beroende.

Enligt förslaget kommer satsningar på att begränsa tillgängligheten till narkotika öka, satsning på föräldrastöd som kan förebygga ohälsa, inklusive riskfaktorer för skadligt bruk eller beroende och att skolverket få ett ökat ansvar att utveckla handlingsplaner för ett narkotikaförebyggande arbete. Förvaltningen anser att detta är nödvändigt inför förändringen i förslaget att målet för narkotikapolitiken som helhet ändras från ett ”samhälle fritt från narkotika” till ”ett samhälle med minskade skador av narkotika”.

Vidare anser förvaltningen att framtagande och utveckling av ett personcentrerade vård- och insatsförlopp vid opioidberoende bidrar till ökad kunskap med möjlighet till förbättrad uppföljning samt ökad jämlik tillgång till läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende (LARO).

Förvaltningen anser att den nya lagen inte kan träda i kraft innan det är utrett, klart och överenskommet på vilket sätt regionerna ska ersättas via statsbidraget, för de läkemedelskostnader som uppstår hos regionerna i och med nya lagen. Den 1 januari 2025 kan därmed vara för tidigt.

Beslutsunderlag

- Beslut NFSP 2024-03-20 Remiss: Betänkande Narkotikautredningen – Vi kan bättre! Kunskapsbaserad narkotikapolitik med liv och hälsa i fokus SOU 2023:62

- Tjänsteskrivelse: Narkotikautredningen – Vi kan bättre!
Kunskapsbaserad narkotikapolitik med liv och hälsa i fokus SOU 2023:62
- Yttrande: Narkotikautredningen – Vi kan bättre! Kunskapsbaserad narkotikapolitik med liv och hälsa i fokus – SOU 2023:62
- Missiv: Betänkande Narkotikautredningen - Vi kan bättre!
Kunskapsbaserad narkotikapolitik med liv och hälsa i fokus SOU 2023:62
- Remiss: Betänkande Narkotikautredningen - Vi kan bättre!
Kunskapsbaserad narkotikapolitik med liv och hälsa i fokus SOU 2023:62
- Remiss (engelsk version): Betänkande Narkotikautredningen - Vi kan bättre! Kunskapsbaserad narkotikapolitik med liv och hälsa i fokus SOU 2023:62

Beslutet skickas till

Socialdepartementet

Regionledningskontoret – Folkhälsa och sjukvård